

Interculturele jeugd en opvoedhulp

Op zoek naar vertrouwen en
doeltreffendheid

Presentatie TriviumLinden 9/2012

Ary Scheffer. *“Mignon verlangend naar haar vaderland”* 1836

Cijfertjes

- Bij TriviumLindenhof Rotterdam is > 50 % kinderen van niet-Nederlandse herkomst
- 23% allochtone afkomst in totale jeugdzorg
- Uitval allochtone gezinnen in jeugdzorg > 2x hoger dan gemiddeld
- Nergens exacte cijfers, altijd schattingen en/of definitie-afhankelijk

Casus AISA, 14 jaar

- -frequent verzuim op school
  - buik- en hoofdklachten
  - vermoeden van incest door school
  - RvK ingeschakeld
  - conclusie: uithuisplaatsing meisje, daders vader en broer ongemoeid. Motief RvdK bescherming meisje
  - cultuurelement: meisje “schuldig”, eer, verstoten.

Onderzoek diversiteit jeugdzorg

Motieven:

- * handelingsverlegenheid hulpverleners
- * gemiddeld te late toegang
- * snelle uitval > 50%

Tweejarig wetenschappelijk onderzoek
2010-2012 vanuit TriviumLindenhof

Onderzoeksproject

Verbinding van onderzoek en ontwikkeling

Doel onderzoek: ontwikkelen van theoretische en praktische kaders voor hulpverlening aan migranten(jongeren)

via

- * literatuuronderzoek
- * gesprekken met 36 cliënten
- * gesprekken met 60 hulpverleners

Literatuuronderzoek (1)

- Ruim 150 boeken en rapporten
- Waarnemingen:
  - niet alleen cultuur, ook sociaaleconomische factoren en de plek waar men woont, zijn van invloed
  - maar cultuur is sleutelement voor vertrouwen en begrip

Literatuuronderzoek (2)

- Inhoudelijke conclusies:
  - elke cliënt uniek → vraag centraal
  - hulpverlening → interculturele communicatie en vaardigheden
  - cultuursensitiviteit en culturele zelfkennis hv
  - geen specifieke werkmethodieken, wel cultureel venster nodig
  - belang kennis en inzicht onderschat

Literatuuronderzoek (3)

- * **kennis en Inzicht op algemene thema's:**
  - opvoeding in multi-etnische omgeving
  - biculturaliteit en alternerende identiteit
  - geloof en religie → waarden en normen
  - invloed van migratie

- * **Cultuursensitiviteit en -competenties**

Melike (15) beloofd aan neef in Agadir

Wat zeggen cliënten zelf?

- Vertrouwen in hulpverlening is belangrijkste
- Willen behandeld worden als individu, niet als lid van een gemeenschap
- Verschillen binnen eigen cultuur zeer groot
- Hulpverleners moeten cliënten niet 'sparen'
- Niet persé hulpverlener uit eigen cultuur
- Kennis en respect voor religie zeer van belang

Wat zeggen hulpverleners

- Uitgaan van de cliënt zélf
- Cultuur wordt individueel beleefd
- Kenniscentrum cultuur nodig binnen instelling
- Open houding naar cultuur, geen vooroordelen
- Instelling behoeft diversiteitsbeleid
- Eigen kennis onvoldoende, fricties in hulpverlening
- Nederlandse verbale en non directieve hulpverleningsstijl past té vaak niet

Casus

- Sinem, 17 jaar, 3de generatie, geb. Rotterdam
- “Ik heb geen buitenstaanders nodig”. “Mijn familie is mijn alles, ik deel alles met hen. Ik heb wel Nederlandse vriendinnen, maar zij hebben niet hetzelfde geloof als ik.”
“Mijn a.s. man moet moslim zijn”.
“Mijn familie mag niet weten wat ik doe, ik zou op straat worden gezet.”

Conclusies voor interculturele jeugdhulpverlening (1)

- Specifieke methodieken niet gewenst, wel aanpassing én culturele blik
- Culturele competenties voor hulpverlener én instelling
- Cultuursensitieve grondhouding voor hulpverleners
- Culturele invalshoek vanaf start hulpverlening toepassen

Conclusies voor interculturele jeugdhulpverlening (2)

- Migrantencliënten als individu benaderen
- Kennis en inzicht ontwikkelen in hoofdthema's opvoeding, identiteit, cultuur en geloofsdynamiek én migratie, met het doel: vertrouwen, betere probleemduiding
- Inzet van tolken: voors en tegens
- Instellingsbeleid noodzakelijk

Geboortedorp Hulya bij Mardin (Turkije)

Intercultureel interventiekader jeugdhulpverlening

Drie componenten in onderlinge samenhang

- * kennis en inzicht
- * interculturele competenties
- * “*cultureel Venster*”: items en vragen mbt taal, geloof, cultuur, opvoeding, probleemduiding, familie

Kennis en inzicht (1)

dynamiek geloof en cultuur

- Cultuur is dynamisch
- Cultuur wordt individueel geleefd
- Geloof staat ook voor gemeenschap, voor “er bij” horen
- Belangrijke waarden:
  - respect eer en trots als gedragsmotieven
  - goede naam familie zeer belangrijk
  - harmonie belangrijker dan openheid
  - wij belangrijker dan ik

Kennis en inzicht (2)

opvoeden in multi-etnische omgeving

- Verschillende opvoedingswaarden:
  - westen autonomie
  - migranten conformiteit
- Migrantenouders: meer autoritaire controle
- Toch minder toezicht bij migrantengezinnen
- Westen: meer individuele steun, migranten: meer gezinssteun
- Verschillen tussen jongens en meisjes groter

Op het strand bij Vlissingen

Kennis en inzicht (3)

alternerende identiteiten

- Identiteit is multidimensioneel
- Situaties (school, thuis) bepalen rol en situationele identiteit
- Keuzes welke rol naar voren wordt gehaald ook resultaat van interactie én media
- Jongeren identificeren zich eerder met groepsgenoten
- Eigen cultuurgroep eerste referentiekader

Kennis en inzicht (4)

invloed van migratie

- Onbekende omgeving is stressfactor
- Minder identificatiemogelijkheden in nieuwe land
- Verlies van vanzelfsprekendheden als rituelen, opvattingen, contacten
- Verlies van familie continuïteit
- Uitdaging: kans op individuele ontwikkeling
- Perspectief op materiële vooruitgang

Interculturele competenties

- Open, nieuwsgierige houding naar cultuur
- Inzicht in eigen normen en waarden
- Sterke empathie
- Cultuurrelativistische houding

Het Cultureel Venster

- Ontwikkeld vanuit Cultureel interview
- Versterking vertrouwen hv – cliënt
- Helpt de culturele dimensies van problemen te herkennen → vergroting effectiviteit hulp
- Vijf ontwikkel- en onderzoeks rondes, een laatste per maart 2012
- Mening cliënten belangrijk!

Cultureel Venster Jeugdhulpverlening

voorbeelden van vragen

- Welke taal spreekt uw kind met u? en met vriendjes?
- Hoe belangrijk zijn contacten met mensen uit uw eigen cultuur of religie?
- Hoe bent u zelf opgevoed?
- Wat wilt u uw kinderen meegeven van uw eigen opvoeding?
- Hoe beloont (of straft) u uw kinderen

Boek

interculturele jeugd en opvoedhulp

- Verschijnt 6 september 2012
- Voor hulpverleners en studenten master en laatste bachelorfase
Nederland en Vlaanderen

© Harold Sarneel
directeur wetenschappelijk bureau TriviumLindenhof
Rotterdam

Teksten deze sheets zijn een selectie.
Geen volledigheidspretentie

“ Ik ben maar bijzonder gewoon, kijk toch...!” citaat Anura, 14 jaar, R'dam/Kenia

